

ORTAOKUL 7. VE 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE BİLİŞ ÜSTÜ FARKINDALIKLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

*Mehmet KILINÇ***

*Ali DOĞAN****

ÖZET

Bağımlılık kavramının tanımlaması daha çok madde bağımlılığı ile gündem olmuştur. Ancak Günümüz şartlarında İnternet bağımlılığı madde bağımlılığı ile eşdeğer şekilde toplumlarda yıkıcı etkiler göstermektedir. Biliş üstü ise ilk defa Flavell (1976) tarafından kullanılmış ve “Kişinin bilişsel özelliklerinin farkında olması ve bilişsel özelliklerini kontrol etmesi” olarak tanımlanmaktadır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, Kayseri ili, merkez ilçelerinde öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin İnternet bağımlılık durumlarını, biliş üstü farkındalıklarını tespit etmek, demografik özellikler (cinsiyet, bilgisayar ve internet erişim durumu vb.) ve akademik başarıları arasındaki ilişkileri saptamaktır.

Yöntem: Çalışma örneklemini 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Kayseri ili merkez ilçelerinde öğrenim gören 5 ortaokulda 7. ve 8. sınıflarında okuyan 352 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma verileri; 35 sorudan oluşan internet bağımlılığı anketi ve 52 sorudan oluşan biliş üstü farkındalık envanterinden elde edilmiştir. Elde edilen veriler t- testi ve tek faktörlü varyans analizi (Anova) uygulanarak çözümlenmiştir. Tüm istatistiksel değerlendirmelerde, anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: İnternet Bağımlılığı Ölçek puanı ile değişkenlerin ilişkisi incelendiğinde, internette kalma süresi arttıkça bağımlılık ölçek puanının da arttığı, erkeklerin kızlara göre bağımlılık ölçek puanlarının istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu, internet bağımlılığı yüksek olan öğrencilerin aynı zamanda biliş üstü farkındalıklarının ve akademik başarılarının da yüksek olduğu görülmüştür.

Bu çalışmada elde edilen veriler okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma alanında çalışan uzmanlara fikir verirken, aynı zamanda öğretmenlere ve velilere de bilinçli İnternet kullanmayı öğretme noktasında yol gösterecektir.

Anahtar kelimeler: Bağımlılık, İnternet bağımlılığı, biliş üstü.

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** MEB, Kayseri -Melikgazi Yalçın Delikan Anaokulu Rehber Öğretmeni, mehmetkilinc58@hotmail.com

*** MEB, Kayseri- Kocasinan Özel Eğitim Meslek Lisesi Rehber Öğretmeni, rehberalidogan@gmail.com

A REVIEW ON SECONDARY SCHOOL 7TH AND 8TH GRADE STUDENTS' INTERNET ADDICTION AND METACOGNITIVE AWARENESS WITH REGARDS TO VARIOUS VARIABLES

ABSTRACT

Definition of addiction concept usually sounds like and evokes drug addiction. Yet, the internet addiction has the same destructive effects on societies as drug addiction at present conditions. Metacognitive was first used by Flavell (in 1976) and is defined as “being aware of and controlling the cognitive abilities of a person”. The purpose of this study is to determine the internet addiction status and metacognitive awareness of the secondary school students who study in Kayseri city center and its central districts and identify the relation between their demographical properties (gender, computer and internet access etc.) and academical success. The sample group of the study consists of 352 7th and 8th grade students who study in 5 different secondary schools in central districts of Kayseri in 2012-2013 education year. The data in the study were collected through a 35-question internet addiction survey and a 52-question inventory of metacognitive awareness. The collected data were analyzed using t-test and one-factor analysis of variance (Anova). In all statistical evaluations the level of significance was considered as less 0.05. When the variables are analyzed using the Internet Addiction Scale it is seen that the more one keeps online, the more the addiction scale point increases; male students have statistically and significantly higher points in comparison to female students, the students who are more internet addicted also have higher metacognitive awareness and academical success. Findings of this study will not only give new ideas to guidance counselors working in schools but also will have the teachers and parents teach how to use the internet consciously.

KeyWords: Addiction, Internet addiction, metacognitive.

Giriş

Teknolojik alandaki gelişmeler insan hayatına kolaylıklar getirmiştir. Bu kolaylıklar beraberinde insanların farkında olmadığı bazı sorunlarda yaratmıştır. Bu sorunlardan biri de bu teknolojik yapıya olan bağımlılıktır. Alan yazında ilk bağımlılık tanımlarında “ilaç almayı” görmekteyiz. Bu tanımla bağımlılığın, madde bağımlılığı kapsamında değerlendirildiği söylenebilir (Cengizhan, 2005). Bağımlılık, “Bağımlı olma durumu” (TDK) şeklinde tanımlanmıştır. “İnternet bağımlılığı” terimi ise ilk kez psikiyatrist Dr. Ivan Goldberg tarafından patolojik internet kullanımını nitelendirmek için teklif edilmiştir. Goldberg (1996) “İnternet Bağımlılığı Bozukluğunu” birden çok temel tanı ölçütü ile tanımlamaktadır. Bunlar; ağda geçirilen zamanı artırma isteği, ağla ilgili hayal kurma, plânlanandan daha uzun süre internette kalma, sürekli fiziksel, sosyal ya da psikolojik sorunlara sahip olmak vb. (Aktaran: Balci ve Gülnar, 2009).

Temelleri 1960’lı yıllarda Amerika’da atılan internet, aradan geçen 52 yıl içerisinde tüm dünyaya hızla yayılmış ve 30 Haziran 2012 tarihli verilere göre tüm dünyada 2.405.518.376 kişiye ulaşmıştır. Türkiye’de de oldukça hızlı bir artış söz konusudur. 2000 yılında Türkiye’de internet

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/5 Spring 2014

kullanıcı sayısı 2.000.000 iken, bu oran Aralık 2011 yılında 18,22 kat artarak 36.455.000 kullanıcıya ulaşmıştır (Url 1).

İnternetin tüm dünyada bu denli hızla yayılması, kuşkusuz pek çok farklı disiplinin konuyu ele almasına neden olmuş ve birey üzerinde yarattığı etkileriyle literatüre de girmesini sağlamıştır. İnternet, bir yandan insanların pek çok ihtiyacını karşılarken, bir yandan da bağımlılığın gelişmesine neden olmaktadır (Batıgün ve Kılıç, 2011). Birey internet ile karşı karşıya kaldığında daha rahat ve özgür içinden geldiği gibi davrandığından bireyde bağımlılığa neden olmaktadır. Nitekim Stephenson, (1988)'nin yaptığı çalışmada bazı bireylerin interneti çok fazla kullanma nedeni olarak internetin kişiye hoşlandığı türden iletişim deneyimleri sağladığını ve bu fazla kullanım da bağımlılık benzeri davranışlara neden olduğu sonucunu çıkarmıştır. Bağımlı olan bireylerde artık interneti eğlenceli bir takım duygular yaşamak için daha sık kullanmaya başlamaktadırlar. Toplumda kendini ifade edemeyen, kabul görmemiş bireylerin bağımlı olma olasılığının yüksek olduğu ifade edilmektedir. Yang ve Tung, (2004) çalışmasında benlik saygısı düşük kişiliğe sahip bireylerin internet bağımlısı olma ihtimalinin yüksek olduğu sonucunu çıkarmıştır.

Özellikle okul çağındaki gençlerde oldukça sık görülen, psikolojik ve bedensel gelişimlerini, sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkileyerek akademik başarılarını da düşüren aşırı şekilde internet/bilgisayar kullanımı bireyin hem akademik hem de kişisel gelişimini negatif yönde etkilemekte, kişiyi bağımlı hale getirmektedir. Bu bağlamda da ortaya çıkan “bağımlılık” kavramının tanımının iyi yapılarak nedenlerinin, belirtilerinin ve çözüm önerilerinin ortaya konulması önem taşımaktadır (Cengizhan, 2005).

İnternet kullanımında öğrenciler bilgi arama veya öğrenmeden ziyade daha çok eğlence amaçlı kullanmaktadır. Bu bilinçsiz kullanım internet başında daha fazla zaman geçirme sonucunu doğurmaktadır. Kullanımda farkındalık durumlarının olmayışı ve kontrolsüz kullanım beraberinde akademik başarısızlığı getirmektedir. Young (1998) internet bağımlılığı sonucu ortaya çıkan problemler olarak, akademik, ailevi sosyal ilişkiler, finansal, iş ve fiziki problemler olarak ifade etmektedir. Bu problemler arasında dikkatimizi en çok çeken öğrenciler ve akademik başarılarıdır.

Bütün bu olumsuz yapının yanında eğitimde akademik başarı çitasını yukarıya çekmek için eğitimciler öğrencilerde farkındalık duygusunun geliştirilerek bu bilinçli internet kullanımını kazandırmanın gerekliliğini aramaktadırlar. Bunun için öğrencilerde biliş üstü becerilerin kazandırılması gerekmektedir. Biliş üstü, öğretme-öğrenme sürecinde ve özellikle de son yıllarda sıkça vurgulanan ve büyük önem atfedilen bir kavramdır. Biliş üstü kavramına atfedilen bu önem, biliş psikolojisinin yaygınlık kazanmasına koşut olarak, eğitimde ön plana çıkan “öğrenmeyi öğrenme” ve “kendi kendine öğrenme” gibi yeterliklerle ilgilidir (Akpınar, 2011).

Biliş üstü yeteneği gelişmiş olan öğrenciler ne bildiklerinin ve neyi bilmediklerinin farkında olan öğrenciler olduğundan biliş üstü farkındalığın ve becerilerinin kullanılması öğrencilerin başarısında önemli bir etkiye sahip olacaktır (Doğan, 2013).

Düşünmeyi düşünme (Blakey & Spence, 1990) olarak tanımlanan biliş üstü genel olarak bireyin kendi biliş sistemi, yapısı, çalışması hakkındaki bilgisidir. Biliş üstü kavramı birçok bilim adamı tarafından ele alınmış ve çalışmalar sonucunda çeşitli tanımlar yapılmıştır. Türkiye’de bilim adamları biliş üstü (metacognition) kavramı için, yürütücü biliş (Sübaşı, 2000; Senemoğlu, 1997), biliş bilgisi (Özer, 1998; Selçuk, 1999), bilişötesi (Demirel, 2003; Namlu, 2004), üstbiliş (Küçük-Özcan, 2000; Demir, 2000) bilişsel farkındalık (Doğanay, 1996; Gelen, 2003; Duman, 2008) gibi farklı kelimeleri kullanmaktadırlar. Bu çalışmada, kavram *biliş üstü* olarak kullanılmıştır.

Biliş üstü, en kısa tanımıyla, kişinin kendi bilişsel süreçlerinin farkında olması ve bu süreçleri kontrol edebilmesi anlamına gelir (Flavell, 1979; Huitt, 1997; Hacker ve Dunlosky, 2003;

Jager, Jensen ve Reezigt, 2005). Flavell (1979)'e göre biliş üstü; iletişim, okuduğunu anlama, dil öğrenme, sosyal biliş, dikkat, öz-kontrol, bellek, öz-öğretim, yazma, problem çözme alanlarında önemli bir rol oynar. Biliş üstü farkındalığı olan öğrencilerin okuduğunu anlama ve kullanmada başarılarının yüksek olduğu farklı araştırmalarla desteklenmiş (Vadhan ve Stander, 1994; Johnson, 2002; Hassan, 2003; Özbilgin, 1993; Gümüş, 1997; Aral, 1999; Gelen, 2003; Çiçekcioğlu, 2003; Çakıroğlu, 2007) ayrıca biliş üstü stratejileri kullanan öğrencilerin akademik başarılarının, kullanmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koyan farklı araştırmalar da vardır (Ormrod, 2003; Mayer, 1998, Schunk ve Zimmerman, 1998).

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin, internet bağımlılık düzeylerinin biliş üstü farkındalık ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri, biliş üstü farkındalıkları ve akademik başarıları cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Öğrencilerin biliş üstü farkındalıkları ve akademik başarıları, internet bağımlılık düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırma modeli

Bu çalışmada ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin, internet bağımlılık düzeylerinin biliş üstü farkındalık ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmek için tarama modeli kullanılmıştır. Bilindiği gibi tarama modelleri, bir olay ya da durumu var olduğu şeklinde betimlemeyi amaçlayan modellerdir. Konu olan olay ya da durum, kendi koşulları içinde ve olduğu şekliyle tanımlanır (Karasar, 1998).

Çalışma gurubu

Bu çalışma, 2012–2013 öğretim yılında Kayseri ili Kocasinan İlçesine bağlı 5 değişik ortaokula devam eden 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden toplam 352 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin % 47,7 si kızlardan, % 52,3'ü erkeklerden oluşmaktadır.

Kullanılan araçlar

Biliş Üstü Farkındalık Testi: Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak Schraw ve Dennison (1994) tarafından geliştirilen ve Abacı, Çetin ve Akın (2006) tarafından da Türkçeye uyarlaması yapılan Biliş Üstü Farkındalık Envanteri kullanılmıştır. Abacı, Çetin ve Akın (2006) Biliş Üstü Farkındalık Envanterinin (Metacognitive Awareness Inventory; MAI) cronbach güvenirlik katsayısını. 95 olarak bulmuşlar ve güvenirlik çalışması için 164 üniversite öğrencisine 21 gün arayla testi uygulayıp iki veri arasındaki korelasyonu da yine 0.95 olarak elde etmişlerdir. Likert tipi bu envanterde yer alan maddeler; (1)Hiçbir zaman, (2)Nadiren, (3)Sık sık, (4)Genellikle ve (5)Her zaman şeklinde olmak üzere 5'li olarak derecelendirilmiştir.

İnternet Bağımlılığı Ölçeği: Günüş (2009) tarafından Türkçe olarak geliştirilen ölçek, 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçek geliştirilirken, bağımlılık ve bağımlılığa yol açabilecek unsurların belirlenmesi için bir madde havuzu oluşturulmuş, bu havuzdan uzman görüşleri alınarak denemelik bir ölçek geliştirilmiştir. Oluşturulan ölçek pilot uygulama ile denenip geçerliği sınılandıktan sonra, ölçek geliştirme çalışmasında yer alan yedi ilde, 754 orta öğretim öğrencisi ile geçerlik, güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçekte tutum düzeyleri beşli likert dereceleme ile ölçeklendirilmiştir. Likert tipindeki derecelmeler; “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklindedir. Ölçek maddeleri 5'ten 1'e doğru puanlandırılmıştır. Ölçek toplam puanları 35-175 arasında değişmektedir. Yapılan değerlendirmelerde ölçeğin geçerlik ve

güvenirliği yüksek olarak saptanmıştır (Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı=0.94) (Günüç ve Kayri 2010) .

Beşli Likert tipteki ölçeklerde kullanılan seçeneklere uygun olarak, aritmetik ortalamaların anlamlandırılabilmesi amacıyla değerlendirme aralıkları; 1.00-1.80; 1.81-2.60 , 2.61- 3.40; 3.41-4.20 ; 4.21- 5.00 şeklinde ifade edilmektedir (Yılmaz, 2010).

Gökçearsan, Ş., Günbatar, M.S. (2012) ölçeği geliştiren araştırmacılarla yaptıkları görüşmeler sonucunda, beşli likert tipte düzenlenmiş olan ölçeğin her bir maddesine verilebilecek maksimum puanla (5) minimum puan (1) farkı (4), verilebilecek olası puan sayısına (5) bölünerek aralıklar (0.8) belirlemişlerdir. Bu düzenleme sonucunda her bir maddeye verilen puanların ortalaması üzerinden değerlendirme yapabilmek için yorum ölçütünü aşağıdaki gibi oluşturmuşlardır.

1 - 1.80 arası = Kesinlikle Katılmıyorum

1.81 – 2.60 arası = Katılmıyorum

2.61 – 3.40 arası = Kararsızım

3.41 – 4.20 arası = Katılıyorum

4.21 – 5.00 arası = Tamamen Katılıyorum

Yukarıda belirtilen yorum ölçütünden bağımlı grupları yordayabilmek için aşağıdaki gruplara ulaşılmıştır.

1. 2 – 60 arası = Bağımlı Olmayan

2. 61 – 3.40 arası = Eşik Grubu

3. 41 – 4.20 arası = Risk Grubu

4. 21 – 5.00 arası = Bağımlı Grup

Ölçek toplam puanı üzerinden değerlendirme de yukarıdaki gruplandırma paralelinde aşağıdaki gibi oluşmaktadır.

35 – 91 arası = Bağımlı Olmayan

92 – 119 arası = Eşik Grubu

120 – 147 arası = Risk Grubu

148 – 175 arası = Bağımlı Grup (Gökçearsan ve Günbatar, 2012).

Verilerin değerlendirilmesi

Çalışma verilerinin istatistiksel değerlendirmesinde SPSS 16 paket programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler t- testi ve tek faktörlü varyans analizi (Anova) uygulanarak çözümlenmiştir. Tüm fark testlerinde .05 anlamlılık düzeyi temele alınmıştır.

Bulgular

Araştırmanın amacı ve alt amaçları bağlamında cinsiyet, internet bağımlılık düzeyleri, biliş üstü farkındalıkları ve akademik başarıları ile ilgili elde edilen bulgular ve yorumları aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

Toplam puan üzerinden yapılan değerlendirme sonucu öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerine ilişkin frekans ve yüzdelere aşağıdaki tablo1de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri

Grup	n	%
Bağımlı Olmayan	231	65,6
Eşik Grup	42	12,0
Risk Grup	41	11,7
Bağımlı Grup	38	10,7
Toplam	352	100

Tablo1 incelendiğinde öğrencilerin 231 kişiden oluşan büyük çoğunluğunun internet bağımlısı olmadıkları görülmektedir. Bunu 42 kişi ile eşik grubunda olan öğrenciler izlemektedir. Öğrencilerden 38'i (% 10,7) ise internet bağımlısıdır. İnternet Bağımlısı olmaya yakın olan ve internet bağımlısı olma potansiyeli gösteren grup olan risk grubunda ise 41 öğrenci (% 11,7) yer almaktadır. Yüzdelik değerleri incelendiğinde yaklaşık olarak öğrencilerin % 11 inin internet bağımlısı olduğu görülmektedir. İnternet bağımlısı olma potansiyeli olan öğrencilerin oranı ise %12 dir.

Tablo 2. Öğrencilerin internet bağımlılığı, biliş üstü farkındalık ve akademik başarı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmasına ilişkin t testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	X	Std. Sapma	t	p
Biliş üstü Farkındalık	KIZ	168	194,73	30,87	3,530*	.001
	ERKEK	184	182,02	36,15		
Akademik Başarı	KIZ	168	72,03	13,05	2,401*	.017
	ERKEK	184	68,76	12,52		
İnternet Bağımlılığı	KIZ	168	75,54	31,59	2,233*	.026
	ERKEK	184	83,82	37,43		

Tablo 2 incelendiğinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet bağımlılığına ilişkin olarak daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Erkek öğrencilerin internet bağımlılığı kız öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 2 deki veriler akademik başarı düzeyi açısından incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre akademik başarı açısından daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Kız öğrencilerin akademik başarıları erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$).

Yine tablo 2 deki veriler biliş üstü farkındalık düzeyi açısından incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre biliş üstü farkındalık açısından daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Kız öğrencilerin biliş üstü farkındalıkları erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p<0,05$).

Tablo 3 . Öğrencilerin biliş üstü farkındalık ve akademik başarı düzeylerinin internet bağımlılığı değişkenine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri.

	İnternet Bağımlılığı	N	X	Std. Sapma
Biliş Üstü Farkındalık	Bağımlı Değil	231	194,81	29,98
	Eşik	42	174,33	36,48
	Risk	41	179,80	35,91
	Bağımlı	38	171,29	42,76
Akademik Başarı	Bağımlı Değil	231	71,48	12,80
	Eşik	42	69,35	9,81
	Risk	41	69,53	16,23
	Bağımlı	38	65,15	11,06

Tablo 3’deki bulgular incelendiğinde biliş üstü farkındalık boyutunda en yüksek ortalamanın internet bağımlısı olmayan öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bunları sırasıyla 179,80 ortalama ile riskli, 174,33 ortalama ile eşik ve 171,29 ortalama ile bağımlı gruptaki öğrencilerin izlediği görülmektedir.

Grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan Anaova testine ilişkin bulgular tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin biliş üstü farkındalık ve akademik başarı düzeylerinin internet bağımlılığı açısından farklılaştırılmasına ilişkin ANOVA Sonuçları

	İnternet Bağımlılığı	KT	sd	KO	F	p
Biliş üstü Farkındalık	Gruplar arası	31932,027	3	10644,009	9,730	,000
	Grup içi	380708,584	348	1093,990		
	Toplam	412640,611	351			
Akademik Başarı	Gruplar arası	1392,466	3	464,155	2,847	,038
	Grup içi	56738,614	348	163,042		
	Toplam	58131,080	351			

Tablo 4 incelendiğinde internet bağımlılığı değişkenine göre farklı düzeyde olan öğrencilerin biliş üstü farkındalıklarının farklılaşmasına ilişkin hesaplanan f değerinin ($F=9,730$; $p<.05$) anlamlı düzeyde bir farkı gösterdiği anlaşılmaktadır. Benzer şekilde akademik başarı açısından farklılaşmayı ortaya koymak amacıyla hesaplanan f ($F=2,847$; $p<.05$) değeri de gruplar arasındaki farkın anlamlı olduğunu ifade etmektedir.

Biliş üstü farkındalık ve akademik başarı değişkenleri açısından ortaya çıkan farkın kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Biliş üstü farkındalık ve akademik başarı boyutlarında ortaya çıkan farkın kaynağına ilişkin scheffe testi Sonuçları

	(I) Bağımlılık	(J) Bağımlılık	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	P
Biliş üstü Farkındalık	Bağımlı Değil	Eşik	20,48052*	,001
		Risk	15,00897*	,039
	Eşik	Bağımlı	23,52438*	,000
		Risk	-5,47154	,875
	Risk	Bağımlı	3,04386	,977
		Bağımlı	8,51540	,663
Akademik Başarı	Bağımlı Değil	Eşik	2,13203	,752
		Risk	1,95259	,804
	Eşik	Bağımlı	6,33128*	,025
		Risk	-,17944	1,00
	Risk	Bağımlı	4,19925	,457
		Bağımlı	4,37869	,425

Tablo 5’deki bulgular incelendiğinde biliş üstü farkındalık boyutundaki farklılaşmanın internet bağımlısı olmayan grup lehine olduğu görülmektedir. Bununla birlikte eşik, risk ve bağımlı grupların biliş üstü farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Bu sonuca göre internet bağımlısı olmayan öğrencilerin biliş üstü farkındalık düzeylerinin eşik, risk ve internet bağımlısı olan öğrencilere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5’deki bulgular akademik başarı düzeyi açısından incelendiğinde ise ortaya çıkan farkın internet bağımlısı olan ve olmayan gruplar arasında olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre internet bağımlısı olmayan öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin internet bağımlısı olan öğrencilerin akademik başarı düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte diğer gruplar arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin % 10,7’si internet bağımlısı, % 11,7’si risk grubunda internet bağımlısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin % 65,6’sı ise bağımlı değildir. İnternet bağımlısı olan ve risk grubunda bulunan toplam % 22,4’lük oran ortaokul düzeyinde eğitim gören bireyler için oldukça yüksek bir düzeydir. Gökçearslan ve Günbatar (2012)’in lise öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada ise bu oran %7 çıkmıştır. Bu çalışmada ise öğrencilerin ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencileri olduğu, büyüme ve gelişme çağının en hızlı olduğu dönemde düşünüldüğünde internet ortamında bu kadar çok zaman geçirme eğiliminde olmaları dikkat çekici bir durumdur. İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan epidemiyolojik çalışmalarda da genel olarak internet bağımlılığının toplumdaki yaygınlığı % 6-14 arasındadır (Arisoy, 2009; Cengizhan, 2005).

Cinsiyet açısından erkek öğrencilerin internet bağımlılığı, kız öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Çıkan bu sonuç Üneri ve Tanıdır (2011) ile Gökçearslan ve Günbatar (2012)’in Öztürk ve diğerleri (2007) çalışmaları ile paralellik gösterirken, Young (1998)’in çalışmasında ise kızların erkeklere oranla daha çok internet bağımlısı olduğu

görülmüştür. Bu sonucu Gökçearslan ve Günbatar (2012) literatürdeki bu farklılığı kültürel etkiye bağlarken, Türk Kültüründe erkek öğrencilerin bilgisayar başında fazla zaman geçirmesine, kız öğrencilere göre daha müsamahalı davranılabiliyor olabileceği şeklinde açıklamaktadır. Cinsiyetlere göre biliş üstü farkındalık düzeylerine bakıldığında kız öğrencilerin biliş üstü farkındalık düzeylerinin de erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum cinsiyetlere göre akademik başarıya da yansımıştır. Nitekim kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre akademik başarıları daha yüksek çıkmıştır.

Biliş üstü farkındalık düzeyleri yüksek olan öğrencilerin tam tersi bir sonuçla internet bağımlık düzeylerinin düşük, biliş üstü farkındalığı yüksek olan öğrencilerin ise aynı zamanda akademik başarılarının da yüksek olduğu görülmüştür. Ormrod, 2003; Mayer, 1998, Schunk ve Zimmerman, 1998, çalışmalarında benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlar bütün olarak değerlendirildiğinde biliş üstü farkındalık düzeyleri yüksek olan öğrencilerin, internet bağımlılıklarının düşük olduğu ve akademik başarılarının yüksek olduğu söylenebilir.

İnternet bağımlılık oranının son yapılan çalışmalara göre bu çalışmada daha yüksek çıkmış olması, öğrencilerde bağımlılığın endişe verici durumuna dikkatleri çekmelidir. Bireylerde bu farkındalık yaratılmadığı zaman üst eğitim kurumlarında daha endişe verici bir durumun habercisi olarak düşünülebilir. Biliş üstü farkındalığın akademik başarılar üzerindeki etkisi dikkate alındığında öğretmenlerin de bu becerileri öğrencilere öğretmesi ve öğrencilerde bu farkındalığı yaratması gerekliliğini göstermektedir (Doğan,2013). Bununla beraber ailelere de internet kullanımı ile ilgili bilinçlendirme çalışmaları yaygınlık kazandırılmalıdır. Her tür eğitim kademesine yönelik farklı çalışmalar yapılarak araştırmaya farklı bir boyut kazandırılabilir.

KAYNAKÇA

- ABACI, R., ÇETİN, B., ve AKIN, A. (2006, Baskıda), “Bilisötesi Farkındalık Envanteri’nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, Educational Sciences: Theory & Practice.
- AKIN, A. (2006). *Başarı Amaç Oryantasyonları İle Bilisötesi Farkındalık, Ebeveyn Tutumları Ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- AKPUNAR, Burhan. (2011). “Biliş ve Üstbiliş (Metabiliş) Kavramlarının Zihin Felsefesi Açısından Analizi.” *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(4), 353-365.
- ARAL, A.O. (1999), *Tahmin Etme ve Metakognitif Bilgi*. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.
- ARISOY, Ö. (2009).İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 1: 55-67.
- BALCI, Ş. ve GÜLNAR, B. (2009): “Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılığının Profili”, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, Sayı :6, Konya.
- BATIGÜN, A.D., KILIÇ, N. (2011). İnternet Bağımlılığı İle Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(66), 1-10.
- BLAKEY, E. ve SPENCE, S. (1990). *Developing Metacognition*. Syracuse, NY: ERIC Information Center Resources
- KARASAR, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

- BÖLÜKBAŞ, K. M., YILDIZ, C., 2005. İnternet Kullanımında Kadın-Erkek Eşitsizliği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 103-112.
- CENGİZHAN, C. (2005). *Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: Bağımlılık* VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. İstanbul, Türkiye
- ÇAKIROĞLU, A. (2007). *Üstbilişsel Strateji Kullanımının Okuduğunu Anlama Düzeyi Düşük Öğrencilerde Erişi Artırımına Etkisi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- ÇİÇEKÇİOĞLU, D. (2003). *Bilişsel ve Biliş Ötesi Okuma Stratejilerinin Direk ve Tümlleşik Olarak Bilinçlendirme Seviyesinde Öğretiminin Okuma Yeterliliğine ve Strateji Kullanımına Etkileri*. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Ankara.
- DEMİR, G. Ö. (2000). *A Model to Investigate Probability and Mathematics Achievement in Terms of Cognitive, and Effective Variables*. Boğaziçi University, The Institute of Science and Engineering, Unpublished B.S. Thesis, İstanbul.
- DEMİREL, Ö. (2003). *Eğitim Sözlüğü* (Dictionary of Education), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DOĞAN, A. (2013). Üstbiliş ve Üstbilişe Dayalı Öğretim. *Middle Eastern & Africa Journal of Educational Research*. Special Issue of Student Research congress on Educational Sciences. Issue:3, 6-20.
- DOĞANAY, A. (1996). Öğrenmenin Boyutları: Birleşik Bir Öğretim Modeli. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 48-54.
- DRMROD, J. E. (1990). *Human learning*. New York: Macmillan.
- DUMAN, B. (2008). “Eğitim ve Öğretim İle İlgili Temel Kavramlar” Bilal Duman (Ed.) Üstbiliş-Bilişsel Farkındalık (s.420-449). Anı Yayıncılık, Ankara
- FLAVELL, J. H. (1976). <http://www.lifecircles-inc.com/Learningtheories/constructivism/flavell.html> Erişim Tarihi, 01Aralık 2012.
- FLAVELL, J. H. (1979). Metacognition And Cognitive Monitoring: A New Area Of Cognitivedevelopmentalinquiry. *American Psychologist*, 34, 906-911.
- GELİN, İ. (2003). *Bilişsel Farkındalık Stratejilerinin Türkçe Dersine İlişkin Tutum, Okuduğunu Anlama ve Kalıcılığa Etkisi*. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Adana.
- GÖKÇEARSAN, Ş., GÜNBATAR, M.S. (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*. Cilt:2 Sayı:2.
- GÜMÜŞ, N. (1997). *Öğrenmeyi öğretmen öğrenci erişisi, kalıcılığı ve akademik benliğe etkisi*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- GÜNÜÇ, S., (2009). *İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Demografik Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van.
- GÜNÜÇ, S.ve KAYRI, M. (2010).Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili Ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,39,220–232.

- HACKER, D. J. ve DUNLOSKY, J. (2003). Not All Metacognition İs Created Equal. New Directions for Teaching and Learning, 95, 73-79.
- HASSAN, F. (2003). "Metacognitive Strategy Awareness and Reading Comprehension," Universiti Putra Malaysia.
- HUITT, W. (1997). Metacognition. Educational Psychology Interactive. Valdosta, GA: Valdosta State University. <http://www.edpsycinteractive.org/topics/cognition/metacogn.html>. adresinden 01.03. 2013 tarihinde alınmıştır.
- JAGER, B., JANSEN, M. ve REEZİGT, G. (2005). The Development Of Metacognition İ Primary School Learningenvironments. School Effectiveness and School Improvement, 16, 179-196
- JOHNSON, C. (2002), "Drama and Metacognition", Early Child Development and Care, 172, 595–602.
- KARASAR, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- KÜÇÜK- ÖZCAN, Z.Ç. (2000). *Teaching Metacognitive Strategies to 6th Grade Students*. Boğaziçi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- MAYER, R.E. (1998). Cognitive, Metacognitive and Motivational Aspects Of Problem Solving. Instructional Science, 26, 49-63.
- NAMLU, A. G. (2004), "Bilişötesi Öğrenme Stratejileri Ölçme Aracının Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c.4 S.2 ss.123-141.
- ORMROD, J. E. (2003). *Educational Psychology*. New Jersey: Merrill Prentice Hall
- ÖZBİLGİN, A. (1993). *Effects of university EFL students in metacognitive strategies for listening to academic lectures*. Bilkent University, The Institute of Economics and Social Sciences, Unpublished M.A. Thesis, Ankara.
- ÖZER, B. (1998). "Öğrenmeyi Öğretme". (Editör: Ayhan Hakan). Eğitim Bilimlerinde Yenilikler (s.146-164) Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, Eskişehir.
- ÖZTÜRK, O., Odabaşoğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y. Ve Kalyoncu, A. (2007). İnternet Bağımlılığı: Kliniği ve Tedavisi. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1),36-41.
- SCHUNK,D.H., ZİMMERMAN, BARRY J.,(1998). *Self- Regulated Learning From Teaching to Self Reflective Practice*. New York: Guilford Press.
- SELÇUK, Z. (1999). *Gelişim ve Öğrenme*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- SENEMOĞLU, N. (1997). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Gazi Kitabevi, Ankara
- SÜBAŞI, G. (2000). Etkili Öğrenme: Öğrenme Stratejileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 146, <http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/146/subasi.htm>. 09.08.2012 tarihinde alınmıştır.
- STEPHENSON, W. (1988). The Play Theory Of Mass Communication. NJ: Transaction Boks.
- Url 1 <http://www.internetworldstats.com/stats.htm> 05.04.2013 tarihinde alınmıştır.

- ÜNERİ,Ö.Ş.,Tanıdır,C.(2011). Bir Grup Lise Öğrencisinde İnternet Bağımlılığı Değerlendirmesi: Kesitsel Bir Çalışma. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 2011;24:265-272
- VADHAN, V., ve STANDER, P. (1994), “Metacognitive Ability and Test Performance Among College Students”, *The Journal of Psychology*, 128(3), 307-309.
- YANG, S. C. ve TUNG, C. (2004). Comparison Of İnternet Addicts And Non-Addicts İn Taiwanese High School. *Computers in Human Behavior*, 23, 79-96.
- YILMAZ, M. B. (2010). İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Bilgisayara Yönelik Bağımlılık Gösterme Eğilimlerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi*. 1(1). 1-16.
- YOUNG, K. (1998). İnternet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder. *Cyberpsychology&Behavior*, 1 (3), 237–244.